

potentiam, quia ideo est aliquid possibile extrinsecè, quia divina potentia potest illud producere, divina autè potentia præsupponit possibilitatem intrinsecam, quia divina omnipotentia potest producere, quidquid non involvit contradictionem, quidquid autem non involvit contradictionem, ab eo est imitabilis & participabilis divina essentia, quæ continet virtualiter & eminenter omne esse conceptibile non involvens contradictionem, unde Luc. I. dicitur: *non erit impossibile apud Deum omne verbum*, hoc est nulla res quæ animo concipi potest aut verbo exprimi.

DISPUTATIO IV.

De existentia Dei in rebus.

DEum in omnibus rebus esse eâdem certitudine nititur, quâ certum est, omnes res à Deo ex nihilo esse factas & in suo esse conservari, testatur illud innumeris locis S. Scriptura Pl. 138. *Si ascendero in caelum, tu illic es, si descendero in infernum ades.* Sap. I. v. 7. *Spiritus domini replevit orbem terrarum* Jerem. 23. v. 24. *nunquid non caelum & terram ego impleo, dicit Dominus.*

QUÆSTIO I.

An & quot modis Deus sit presens.

Suppono I. Operatio Dei alia purè est immanens, alia virtualiter transiens; quamvis enim omnis operatio Dei sit formaliter immanens, utpote actus intellectus vel voluntatis non solum in Deo sed penitus idem cum Deo, aliqui tamen actus nullum relinquunt effectum creatum, ut sunt actus necessarii, quibus Deus seipsum amat, cognoscit; aliqui relinquunt effectum creatum, ut est creatio mundi & ideo dicuntur virtualiter transeuntes non ratione sui & ex parte Dei sed ex parte effectus producti.

DL

D. CO. Oportet dicere, quod Deus fit in omnibus per potentiam suam . . . per suam presentiam . . . per essentiam S. Th. hic. Q. 8. A. 3. O.

Explicatur : esse alicubi per potentiam est habere potestati suæ subdita ea, quæ ibi sunt, per præsentiam, in quantum cognoscit & videt res, per essentiam, si verè adsit ipsius substantia, atqui Deus est in omnibus rebus ut potestati ipsius subditis, deinde ut eas cognoscens & videns ac demum per essentiam. ut ulterius.

Probatur : agens, quod operatur in omnibus rebus per virtutem non diffusam à se sed sibi intrinsicam & identificatam, est omnibus rebus præsens per essentiam & potentiam : quia hæc est differentia inter agens per virtutem diffusam & per virtutem intrinsicam immanentem, quod illud non debeat esse immediatè & secundum suam substantiam præsens subjecto, in quod agit, sed mediatè tantum & ratione virtutis, quam medio aliquo supposito in subjectum patiens transmittit : sic sol per virtutem à se diffusam causat in visceribus terræ metalla, ignis per calorem à se diffusum calefacit subjectum distans, at per calorem intraneum non nisi subjectum, quod tangit, calefacit ; atqui Deus operatur in omnibus per virtutem non à se diffusam, sed sibi intrinsicam, operatur autem in omnibus : quia per se primò producit & conservat esse omnium ac singularum rerum ; idque per virtutem sibi intrinsicam, quia virtus, quæ attingit esse, debet esse creativa : cum in ipsâ existentia duo considerari possint 1. ipsa ratio ultimæ actualitatis, secundum quam esse correspondet enti ut ens est 2. specificatio vel limitatio existentia, secundum quam pertinet ad talem naturam, ut v. g. est existentia lapidis vel hominis ; existere secundum rationem ul-

tinæ actualitatis, quæ correspondit enti ut ens est, est proprius effectus Dei; secundum id, quod habet per restrictionem ad talem naturam est effectus agentis creati vel causæ secundæ, hæc autem est differentia inter causam primam & secundam, quod prima sit purè efficiens, causa secunda non est purè efficiens, sed efficit transmutando, unde solum efficit id, quod est producibile per transmutationem; esse prout correspondet enti ut ens est, non est producibile per transmutationem sed per causam pure efficientem: quia quod est producibile per transmutationem debet aliquam formam contrariam habere vel privationem in materia, per cujus mutationem materia transeat de privatione ad actum, esse verò per se loquendo non habet formam sibi contrariam sed solum opponitur nihilo, ideoque esse vel ex stentia sub hoc conceptu ut est ultima actualitas, non producitur à causa secunda per mutationem, sed à sola causa prima per influxum creativum aut conservativum, quo suspenso res reducitur in nihilum.

Obj. 1. Quod agens debeat esse conjunctum cum illo, in quod agit, est verum in agente corporeo, quod operatur per contactum quantitativum vel conditionem requisitam, non autem in causis spiritualibus, quæ non operantur mediante contactu.

R. Omne agens sive operetur dependenter à materia sive non, debet esse conjunctum vel cum passo immediato vel cum effectu immediato, quia non potest stare effectum egredi ab agente vel ejus virtute & esse absentem seu distantem ab ipsa operatione vel virtute.

Obj. 2. Non est aliqua repugnantia, quod Deus aliquem effectum per communicationem & diffusionem suæ virtutis causet: quando enim opera-

ur

Deus
 cum modo aliquo
 impium ipi
 Deum operatur
 alium non ut
 per attingeret
 sed omnis est
 de, de conseq
 tum sit preter
 q. Deus po
 vari aliquem
 v. g. suscipit
 ducere per in
 ris voluntate
 quia virtus an
 vel esse ali
 Deum operatur
 an vel alium est
 effectum in
 servando in esse
 Deus facere me
 creata diffusa
 subiecto forma
 anima mediante

Deus operatur

Deus
 deus esse omni
 S. Th. hic Q. 1
 transiens est ratio
 loq.

Deus
 nisi secundum que
 us enim non comp
 illas commu, n

tur medio aliquo instrumento, tunc per virtutem impressam ipsi instrumento, quæ est virtus extrâ Deum, operatur effectum & non se ipso immediatè, alias enim non uteretur instrumento, si immediatè per se attingeret effectum; ergo non est necesse, quod omnis effectus immediatè exeat à substantia Dei, & consequenter, quod Deus per suam substantiam sit præsens omnibus rebus, in quibus operatur.

¶ Deus potest per aliquod instrumentum operari aliquem effectum proprium virtutis infinitæ Dei v. g. suscitare mortuum, non tamen potest producere per instrumentum effectum proprium virtutis infinitæ ex parte modi universalissimi operandi: quia virtus universalissimo modo procedens non potest esse nisi increata, unde præter virtutem, quam Deus imprimit instrumento ad producendam gratiam vel alium effectum, requiritur, quod in ipsum effectum influat immediatè per se ipsum illum conservando in esse & ipsam conservationem non potest Deus facere mediante instrumento vel virtute aliqua creata diffusa extrâ se, quamvis possit educere de subjecto formam aliquam superiorem: ut gratiam ex anima mediante instrumento creato.

Q U Æ S T I O II.

An operatio Dei sit ratio formalis existendi in loco.?

DICO. Deus . . . per hoc replet omnia loca, quod dat esse omnibus locatis, quæ replent omnia loca S. Th. hic Q. 8. A. 2. O. sive actio virtualiter transiens est ratio formalis per quam Deus est in loco.

Probatur: Deus non existit formaliter in rebus, nisi secundum quod facit illas à se dependere: Deus enim non comparatur actu ad creaturas, nec actu illas connotat, nisi quod terminet dependentiam

tum ad relationem & denominationem aliquid extrinsecum supponit & connotat, & sine tali extrinseco mutato in se non dicitur Deus habere præsentiam, unde nulla mutatio ponitur ex parte Dei, sed tota ex parte creaturæ, quæ tangitur à Deo per actionem mutantem illam, non se; quando autem aliquid creatum dicitur ubicatum, hoc habet per mutationem sui & non solum per mutationem extremi in quo ubicatur, Deus autem non habet contactum per aliquid intrinsecum mutans se sed solum mutans creaturam, quam tangit, & ideo Deus est semper in se, non tamen semper in creatura.

Obj. 2. Operatio Dei præsupponit præsentiam Dei: quia operari præsupponit esse, ergo operari hic præsupponit esse hic; ergo operatio non est ratio formalis, quare sit Deus præsens.

R. N. Antecedens, disparitas est: quia operatio egreditur à causa ut existente, ideoque operari præsupponit esse, non tamen est necesse, ut egrediatur à causa ut præsentem vel ab ipsa præsentia, quam habet cum suo effectu, sed potius præsentia cum effectu sequitur ad positivam productionem effectus.

Obj. 3. Antequam Deus operatur, est ibi, ubi postea operatur: quia antequam operatur, erat immensus; ergo erat ubique, imò si per impossibile daretur aliquod ens non productum à Deo, illi Deus esset præsens, & tamen in illo non operaretur; ergo operatio non est ratio cur Deus sit præsens.

R. Distinguendo maj Antequam Deus operatur est ibi, ubi operatur postea, positivè & formaliter *N.* Ibi erat virtute præsens & in seipso existens cum potestate ponendi ibi Creaturam *Con.* Deus ergo antequam quidquam faceret, erat in seipso formaliter, extrà se verò ubique virtualiter & in potentia: quia

ubique poterat exercere potentiam suam, non tamen de facto positivè erat ibi: quia positivè non mutabat, si autem per impossibile daretur ens non productum, illi Deus minimè esset formaliter præsens, sed solum virtualiter vel negativè; sicuti si Deus à vino in vase auferret quantitatem, vinum non maneret formaliter præsens per ultimam superficiem, sed negativè & ut indistans in vase.

Obj. 4. In illo, per quod Deus formaliter est præsens, fundatur attributum immensitatis; sed attributum divinæ immensitatis non fundatur in operatione Dei: quia immensitas necessariò immutabiliter ab æterno Deo convenit, operatio autem virtualiter transiens est libera & solum convenit in tempore; ergo operatio transiens non est ratio formalis, per quam fiat præsens.

R. N. maj. Quia attributum immensitatis non consistit in actuali præsentia in rebus, cujus ratio formalis est operatio Dei libera sed in aptitudine & potentia, quam habet ad existendum in rebus & in vi repletivâ omnis loci existentis & possibilis ut dictum est, talis autem aptitudo convenit Deo ab æterno & necessariò, quamvis actualis Dei præsentia sit temporanea & dependens à libero decreto voluntatis divinæ ejus omnipotentiam applicantis ad illarum productionem & conservationem; ratio ergo, cur Deus existat in rebus actu, est ejus operatio; ratio, cur existat in rebus potentialiter & virtute est omnipotentia, nam si Deus nihil actu operaretur in rebus, sed solum posset operari in illis, esset præsens non quidem per essentiam & substantiam, sed per virtutem & potentiam & hoc vult S. Th. dum hic a. 3. dicit: Deum esse in omnibus per potentiam, in quantum omnia ejus potestati subduntur, & in omnibus per essentiam, in quantum ad est omnibus ut causa essendi.

Nec

De Ente
Nec dicitur ergo
non dicitur ab
veritate consistit
Causam est
deum ad immensitatem
tiam diversimodè
veniet, ut ratio
ad immensitatem
ad præsentem &
Ex his colligitur
non esse De
te tenet exparte
se, ut se tenet
rebus per aliquod
quod, sed in inf
ram Creaturam, a
in rebus est aliquid
nam est aliquid c
ex tali increato.
Colligitur a. h
nata consequitur
simplicem ejus co
consideretur quan
one cujus potest e
convenit, sequitur
videretur, secundum
Creatura per ope
nem ita conservan
a attributu omni
Q U
An Deus sit pr
Suppon. Spiritum
corporei impleri
quando vas est vacu

Nec dicas : ergo attributum divinæ omnipotentiae non distinguitur ab attributo immensitatis : quia utrumque consistit in virtute infinitæ operandi.

Contra enim est : quod operatio Dei pertineat quidem tam ad immensitatem Dei, quam ad omnipotentiam, diversimodè tamen : nam ad omnipotentiam pertinet, ut ratio agendi in genere causæ efficientis, Ad immensitatem verò ut ratio formalis reddens Deum actu præsentem & existentem in rebus.

Ex his colliges 1. Operationem virtualiter transeuntem non esse Deo rationem essendi in rebus præcisè, ut se tenet ex parte ipsius & est ejus substantia, nec præcisè, ut se tenet ex parte Creaturæ : alioquin esset in rebus per aliquid creatum formaliter, quod dici nequit, sed ut infert & connotat immutationem passivam Creaturæ, adeoque ratio formalis existentiae Dei in rebus est aliquid divinum, conditio verò vel connotatum est aliquid creatum, immutatum & derivatum ex tali increato.

Colliges 2. Attributum immensitatis ad duo attributa consequitur & habet respectum ad illa secundum duplicem ejus considerationem ; si enim immensitas consideretur quantum ad extensionem virtuales, ratione cujus potest cuique rei creabili usque in infinitum coexistere, sequitur ad attributum infinitatis ; si consideretur, secundum quod importat modum tangendi Creaturas per operationem virtualiter transeuntem & conservantem esse in omnibus, ità sequitur ad attributum omnipotentiae.

Q U Æ S T I O III.

An Deus sit præsens in Spatiis imaginariis ?

Suppono. Spatium est corpus, quod potest ab alio corpore impleri : sic in vase est spatium, quod, quando vas est vacuum, impletur aëre, & dum affunditur

ditur vinum, expulso aere repletur vino; supra cœlos, quia nullum est corpus, quod impleri possit, nullum est reale spatium, sic etiam ante creationem mundi, quia nulla existebant corpora, nullum erat spatium: nos tamen nobis imaginamur spatium supra cœlos: quia Deus supra cœlos, ubi modò nihil est, potest plures mundos creare, uti de facto creavit mundum, ubi ante nihil erat, & hoc spatium nominamus spatium imaginarium, de quo certum est, quod Deus non existat in illo, quasi illi coexistens tanquam terminus suæ præsentiae, quia enim spatia imaginaria nihil sunt, idè Deus non potest illis esse præsens, sed quod in præsentia quæritur est: an sit taliter præsens in spatiis imaginariis, ut in quâcunque parte spatii sit designabilis ejus præsentia, ità, ut si aliquod ens poneretur in illo spatio, etiamsi illud non fieret à Deo, adhuc Deus diceretur illi præsens ratione immensitatis: sicut si Deus crearet hominem supra cœlum Empyreum, ille quidem non coexisteret præsens spatio imaginario: quia illud nihil est, si tamen Deus crearet etiam supra cœlos lapidem, homo ille esset lapidi præsens.

DICO. Deus dicitur esse in omnibus per essentiam... Quia substantia sua adest omnibus ut causa essendi S. Th. hic Q. 8. A. 3. ad 1. Sive cum in spatiis imaginariis nihil sit, quod habeat à Deo esse, Deus non est actu præsens in spatiis imaginariis.

Probatum: Non potest intelligi aliquid adesse & substantiam suam præsentem facere spatio, nisi quia vel replet illud formaliter per suam extensionem, vel effectivè per suam virtutem aliquid efficiendo, quod in illo spatio sit; atqui neutro modo Deus est præsens in spatiis imaginariis; non primo modo: quia non potest divina substantia imò nec aliquis spiritus creatus per extensionem spatiis imaginariis adesse: quia non habet partes nec extensionem seu distantiam, ratione cujus

De iust
 possit comparari
 erat vnum, sicut
 var. di. inter vacuum
 respectu tanqu
 replem & cui d
 cui non etiam le
 aniam spatium
 essent aliquid
 spatio imaginari
 tantum à le p
 non requiritur
 in le est existens
 habet præsent
 adesse illi sp
 rum imaginari
 spatio medietate, q
 ratione spatio produ
 illa per contactum
 Deum enim in sp
 Obj. 1. Deus
 & PP. ratione si
 non continetur
 equi extra & supra
 spatia. Ergo
 Deum est sup
 presentia Con. Act
 reatum & supra
 existendum in illo,
 in omnibus spatiis
 potest esse in Creatu
 docet, neque ita ex
 ut autem si mediate
 minus habet virtutem
 unquam partem
 Obj. 2. Quia a

possit occupare & reddere plenum illud spatium, quod erat vacuum, sicut facit corpus, quando in illo ponitur & replet vacuum, ideoque divina substantia non respicit spatia tanquam media seu intercapedinem à se replendam & cui dicatur adesse, sicut plenum adest vacuo; non etiam secundo modo; quia Deus, nec efficit ipsum spatium imaginarium: cum illud nihil sit; nec efficit aliquid in spatio imaginario: cum etiam in spatio imaginario nihil sit; Deus igitur ante omnem creaturam à se productam existit quidem in se, ad quod non requiritur præsentia, sed sufficit existentia, quâ in se est existens, respectu verò spatii imaginarii nullam habet præsentiam absolutam & actualem, quâ dicatur adesse illis spatiis per præsentiam, sed solum habet virtutem infinitam & immensam respicientem infinita spatia mediatè, quatenus potest in quâcunque designatione spatii producere rem aliquam, & inexistendo in illâ per contactum immutativum, mediatè quoque Deus erit in spatio illo.

Obj. 1. Deus juxtâ communem modum loquendi Ss. PP. ratione suæ immensitatis ita est in mundo, ut non contineatur mundo, sed sit extrâ & suprâ illum; atqui extrâ & suprâ mundum non sunt nisi spatia imaginaria. Ergo

R. Deus est suprâ & extrâ mundum virtualiter in potentiâ Con, Actualiter N. Deus est suprâ omnem creaturam & suprâ mundum; quia non limitatur ad existendum in illo, nec dependet ab illo, & potest esse in omnibus spatiis extrâ mundum mediatè quatenus potest esse in Creaturis, quas in illis spatiis potest producere, atque ita extrâ mundum est in seipso, virtualiter autem & mediatè in omnibus spatiis imaginariis quatenus habet virtutem ad producendas Creaturas in quâsunque parte spatii.

Obj. 2. Qui ab æterno necessario fuit præsens præsens

sentiâ infinitâ, fuit præsens in quâcunque parte designabili alicujus spatii; atqui Deus ab æterno necessario fuit præsens præsentiaâ infinitâ: quia fuit immensus, immensitatis autem effectus formalis est reddere Deum præsentem præsentiaâ infinitâ; ergo fuit præsens in quâcunque parte designabili spatii imaginarij.

R. Deus fuit præsens in quâcunque parte designabili virtualiter & mediatè **Con.** actualiter & immediatè **N.** In quâcunque igitur parte designabili spatii imaginarij ab æterno Deus erat virtualiter: quia Deo erat virtus ibi producendi creaturam, quâ mediante & per effectiorem in ipsâ dicitur etiam in spatio esse, in quo est creatura, non formaliter quasi immediatè per se applicatus & commensuratus spatio; Immensitas igitur non habet pro effectu formali facere Deum præsentem per immediatam comparationem & applicationem ad spatia, sed effectus formalis illius est reddere Deum contactivum & potentem agere in omnem creaturam extrâ se in quâcunque parte spatii; sicut effectus formalis omnipotentia non est producere res effectivè, sed reddere Deum potentem producere.

Obj. 3. Præsentia Dei est denominatio intrinseca Deo conveniens ab æterno; atqui illa præsentia ab æterno non fuit in spatiis veris; ergo in imaginariis.

R. Distinguendo maj. Præsentia Dei formaliter vel relatio præsentiaâ Dei ad res ab æterno est intrinseca Deo **N.** Præsentia Dei fundamentaliter sumpta est ab æterno in Deo **Con.** Est enim contactus Dei immutantis rem, cui est præsens, qui non respicit immediatè spatia: quia cum sit præsentia activa & contactus effectivus, immediatè respicit effectum & mediante illo spatium, in quo est effectus, sicut anima respicit immediatè corpus, quod informat & mediante illo locum, in quo est corpus, & quia actio in Deo potest esse **effectivè sine hoc, quod sequatur effectus nisi suo tempore**

pore, ita stat bene esse realiter & entitativè præsentiam illam immutativam in Deo fundamentaliter, nec tamen esse Deum de facto præsentem denominativè, donec ponat extremum, cui est præsens, non per mutationem Dei sed effectûs.

Obj. 4. Deus: quia est actu æternus, omnes res facit sibi præsentem; ergo etiam quia immensus est, debet ab æterno esse præsens rebus omnibus & spatiis.

R. N. consequentiam: Disparitas est: Æternitas est immediata & proxima ratio divinæ infinitæ durationis actualis, quæ proinde omnes differentias creatæ durationis eminenter continet; at immensitas non est proxima & immediata ratio ipsius actualis ubicationis: hanc quippe denominationem non nisi in tempore mediante contactu immutativo creaturarum consequitur, quo non tam Deus ipse se rebus quam res sibi præsentem efficit, non ut in iis contentus, sed ut ipsas ex se & in se continens.

Obj. ult. Ex doctrinâ nostrâ plurima absurda sequuntur 1. Si Deus novum mundum crearet, reverà mutaretur: quia fieret præsens spatio illi, quod mundus novus replet, cui antea non erat præsens.

R. Mutatio fieret ex parte Creaturæ, quæ transiret de non esse ad esse, non autem ex parte Dei: quia Deus non fit præsens Creaturæ, nisi agendo in illam eamque suâ actione immutando; ex hoc autem, quod Deus causet & immutet aliquid, non movetur nec mutatur: quia non agit ut motus ab alio neque ut transiens de potentia ad actum, sed ut purè movens & actus purus; itaque Deus non fit præsens rebus accedendo ad ipsas, sed ipsas sibi attrahendo & applicando, in quantum ipse immotus eas ex nihilo creat & conservat.

2. Absurdum: sequeretur Deum posse moveri successivè; si enim projiceretur per spatium imaginarium

rium lapis, Deus, quo veniret lapis, esset præsens, & ubi fuisset lapis, non esset amplius præsens.

R. N. consequentiam: ad hoc enim, ut aliquid etiam per accidens moveatur, duo requiruntur: 1. ut circumscriptivè vel saltem definitivè sit in corpore, quod movetur 2. ut in ordine ad terminum motûs variet distantiam ac proinde antea termino motûs non fuerit substantialiter præsens, sic quando una manus movetur ad alteram non movetur anima: tum quia non est definitivè in unâ manu, sed in toto corpore: tum etiam quia est substantialiter in termino motus vid. alterâ manu, ad quam hæc movetur:

3tium absurdum: sequitur, quod Deus quoad suam præsentiam possit esse divisus, si enim in spatio imaginario produceret duo corpora distantia, esset præsens in duobus corporibus, & non in medio.

R. Esset præsens medio virtualiter non autem actu, ex quo non est divisus à se ipso: id enim non tenet in substantia spirituali, quæ est independens à loco, & magis continet quam continetur ab illo.

Ex dictis sequitur: quod nulla creatura possit esse ubique: nam aut est alicubi per quantitatem molis ut corpora; vel per quantitatem virtutis hoc est operationem: ut angeli. Si primum, tunc habet certos terminos dimensionis, ut proinde in infinitum extendi nequeat; si secundum, habet limitatam spheram suæ activitatis, ac proinde sicut nec in infinitum operari, sic nec ubique esse potest.

QUÆSTIO IV.

An Deo sint res physicè presentes in aternitate?

Suppono 1. Inter durationes supra enumeratas perfectissima est æternitas. Quam definit Boëtius: *possessio interminabilis vite tota simul & perfecta. dicitur 1. possessio ad significandam omnimodam indeficientiam*

Deo
etiam
habili
firmiter
quere
Vnde
quod
exp
sent
1. In
tante
ante
quatu
4. To
non
nullam
hab
exhibet
sunt
non
nostri
ter
lencia
conve
quam
enti
à se
enti
immob
le quod
esse
est. ad
tan
omnige
pe
man
qualis
e
quies
à se
dubi
tam
causa
pauca
vatum
Suppono
2. In
sentia
divina
tunc
divinitate
entia
sunt
& e
vntium
creatura
tarum
prezenti
li ad
æterni
cui
temporalit
non
lo tempore
in q
tate
omnes
cre
tate
sunt
foerunt
tunc
siquid
Deo
tate
physica
in hoc
te
prezenti
& futu
propria
natura
tempore
Parti
1. Theol.

entiam & stabilitatem divinæ durationis : quæ enim firmiter & quietè habemus, possidere dicimus. 2. *Via* per quod exprimitur ultima actualitas divinæ essentia. 3. *Interminabilis* sive carentis omni termino tam à parte ante, quam à parte post, tam potentia, quam actu. 4. *Tota simul* : quia nullam habet divisionem, nullam habet successionem. 5. *Perfecta* : quo excluditur simultas imperfecta, quæ est in indivisibili nunc nostri temporis, cui non nisi momentanea existentia convenit ; æternitas soli Deo convenit tanquam enti à se & infinito & immutabili 1. mò. tanquam enti immutabili, quia quod est simpliciter immutabile quoad esse & operari, nec incipere nec desinere potest. 2. dò tanquam infinito enti, quia infinitum in omni genere perfectionis habet durationem perfectissimam, qualis est æternitas. 3. tiò tanquam enti à se, quia ens à se habet esse per essentiam & est ens necessarium carens principio & fine essendi ac proinde est æternum.

Suppono 2. æternitas Dei nihil aliud est quam essentia divina sine initio & fine semper necessario & indivisibiliter existens ; huic coexistit, quidquid existit, existit & existet. Hæc essentia est causa rerum omnium creaturarum possibilium in potentiâ, præteritarum, præsentium, futurarum actu idque semper & ab æterno : cum in Deo nulla sit variatio, sed idem semper existat, non tamen pro omni tempore, sed pro illo tempore, in quo creaturæ à Deo producuntur, atque ita omnes creaturæ præteritæ, præsentis & futuræ sunt, fuerunt & erunt Deo semper præsentis physice, eò quod Deus ab æterno sit causa eorum præsentis physice in hoc tempore, atque ita quamvis creaturæ præteritæ & futuræ non sint de facto præsentis in propria mensura temporis : quia futuræ nondum existunt in tempore, præteritæ fuerunt in tempore, sunt

tamen præsentes in mensurâ æternitatis, quia Deus ab æterno est causa earum præsentiæ physicæ in tempore futuro vel præterito vel præsentis.

Suppono 3. Deus creaturas secundum esse particulare, quod habent extrâ ipsum, dum actu sunt in naturâ propriâ, non cognoscit immediatè in seipsis, sed tantum mediatè in seipso velut medio prius cognito: ut dicitur in Disput. X. de objecto scientiæ Dei ac ità Deus creaturas pro quavis temporis differentiâ existuras ab æterno cognoscit intuitivè & invariabiliter in præsentialitate physicâ, non quam habent in mensurâ propriâ temporis, quam vel habuerunt creaturæ præteritæ, vel nondum habent creaturæ futuræ, sed in mensurâ æternitatis sive in essentia divina semper indivisibiliter & invariata permanente creaturas efficienter faciente & formaliter repræsente. Hæc fusius explicata, ut facilius intelligatur ænigma Thomisticum de præsentia physica rerum in æternitate.

DICO. *Omnia, qua sunt in tempore, sunt Deo ab æterno præsentia... quia ejus intuitus fertur ab æterno suprâ omnia, prout sunt in suâ præsentialitate S. Th. hic Q. 14. A. 13. in O.*

Probatum ex illo Rom. 4. *Qui vocat ea, qua non sunt, tanquam ea, qua sunt, quasi diceret: sic intuetur facienda sicut facta, nec minus futura sunt ipsi præsentia quam ea, quæ sunt facta. Ratio est: quia præsentia rerum in æternitate non se tenet ex parte modi essendi ipsorum contingentium in se ipsis, sed ex parte modi essendi; quo sunt in divina & æterna essentia, ad quem modum essendi sequitur modus cognoscendi: Deus enim non aliter scit facta quam facienda, quantum est ex parte scientis, non habet pleniorum cognitionem de rebus factis, quam de rebus faciendis, sciebat res factas antequam fierent quantum ad omnes circumstantias, secundum quas fieri debebant, ut nihil*
ejus

epus scientiæ accreverit ex factione rerum ; attamen quantum est ex parte rerum scitarum , aliter scit facta , aliter facienda : facta scit esse facta , & facienda scit esse facienda ; alias enim deciperetur in sua sapientia. Itaque physica rerum in æternitate præsentia non aliud est , quam esse eminentiale creaturarum futurarum in Deo prout est objectum divini intuitûs ab æternitate mensurari : hoc est : Deum ab æterno cognoscere suam essentiam & in sua essentia omnes creaturas præsentis præteritas & futuras quo ad suam præsentialitatem in tempore in divina essentia contentas & ab eadem formaliter intellectui divino repræsentatas. Hæc explicatio videtur conformis discursui D. Ang. quem format L. cit. in conclusione : *licet contingentia fiant in actu successivè , non tamen Deus successivè cognoscit contingentia prout sunt in suo esse , sicut nos , sed simul : quia sua cognitio mensuratur æternitate , sicut etiam suum esse. Æternitas autem tota simul existens ambit totum tempus. Unde omnia , quæ sunt in tempore , sunt Deo ab æterno præsentia , non solum eâ ratione , quâ habet rationes rerum apud se præsentis ut quidam dicunt , sed quia ejus intuitus fertur ab æterno supra omnia , prout sunt in suâ præsentialitate. Unde manifestum est , quod contingentia & infallibiliter à Deo cognoscantur in quantum subduntur divino conspectui secundum suam præsentialitatem , & tamen sunt futura contingentia suis causis comparata. In quo discursu S. D. pro dilucidatione tria dici advertendum est. 1mo. Quod futura non sint ideo solum Deo præsentia , quod habeat rationes rerum apud se præsentis ; ita enim etiam possibile essent Deo præsentia : cum essentia divina eminenter contineat tam possibile , quam aliquando existentia. 2do. Quod futura conspectui divino subdantur secundum suam præsentialitatem , quam habent in æternitate Dei , sive in essentiâ divinâ æternitate*

nitare mensuratâ earum præsentialitatem in tempore causante. 3tiò. Quod futura comparata suis causis secundis in mensurâ propriâ temporis sint futura, & præsentiam in tempore accipiant.

Obj. 1. Creaturæ futuræ sunt tantum in Deo eminenter; ergo non cognoscuntur in suâ præsentia physica & formali sed solum eminentiali.

R. Deus eminenter creaturas continens eas & quidquid in eis causat & efficit in esse suo eminentiali cognoscit formaliter æquè clarè & intuitivè, imò clariùs & perfectiùs, quam si illas in seipsis cognosceret, ut dicitur in disput. X. de objecto scientiæ Dei.

Obj. 2. Ex hac explicatione sequi videtur, quod creaturæ solum habeant ab æterno esse objectivum in Deo: non enim explicatur, quomodo habeant esse physicum vel præsentiam physicam in æternitate, quæ est veritas Thomistica ab omnibus ferè extra schoolam S. Th. acriter impugnata.

R. Præsentia creaturarum in æternitate à nobis explicata non consistit in puro esse objectivo Deo intrinseco & à Deo immediatè cognito, ut est Petrus existens Romæ à me cognitus, qui per cognitionem mihi solum objectivè est præsens, sed in esse creaturarum physico Deo intrinseco & realiter identificato formaliter repræsentativo creaturarum ab æterno priusquam sint in seipsis. Sive in ipsa creatrice essentia divina immutabiliter creaturas continente.

DISPUTATIO V.

De possibilitate visionis Dei.

VARIè in sacris litteris accipitur visio Dei 1. dicitur Deus videri, quando aliquo signo creato manifestatum fuit antiqui testamenti patribus aliquid ad divinitatem pertinens 2. quando perfectiones Dei cognoscuntur in creaturis, quo sensu loquitur Apost, 1. Cor.